

Ongevallen met scootmobielen – factsheet

Wat is een scootmobiel?

Een scootmobiel is een elektrisch aangedreven wagen met een stoel en een rechthoekig stuur. Scootmobielen hebben doorgaans drie of vier wielen. Scootmobielen met drie wielen hebben een kleinere draaicirkel, waardoor het gemakkelijker manoeuvreren is, bijvoorbeeld bij gebruik binnen. Er zijn uitvoeringen die kunnen worden opgevouwen of gedemonteerd, zodat ze gemakkelijker te vervoeren zijn¹.

Scootmobielen zijn er voor mensen die niet ver meer kunnen lopen, en ook niet goed meer kunnen fietsen of autorijden. Met een scootmobiel kan je dan toch nog zelf boodschappen of op bezoek gaan, kortom een sociaal leven buiten de deur hebben. De meeste gemeenten geven scootmobielen in het kader van de WMO in bruikleen aan mensen die niet goed meer op een andere manier op pad kunnen. In de praktijk wordt een specifiek model toegewezen, uitgaande van bijvoorbeeld aandoeningen en gewicht van de gebruiker. De keuzevrijheid is groter voor wie zelf een scootmobiel aanschaft.

Voor de wet zijn scootmobielen gehandicaptervoertuigen met een motor. Daarvoor geldt dat ze op de stoep, het voetpad, het fietspad en de rijbaan mogen rijden. Voor de scootmobiel gelden de regels van het wegtype waar wordt gereden. Op de stoep is de scootmobiel een voetganger. Ook de maximumsnelheid verschilt per wegtype: 6 km/u voor stoep en voetpad, 30 km/u op het fietspad (40 km/u buiten de bebouwde kom) en 45 km/u op de rijbaan. Overigens kunnen scootmobielen meestal niet harder dan 20 km/u. Een rijbewijs is niet nodig om in een scootmobiel te mogen rijden².

Wie rijden in een scootmobiel?

Door de aard van het voertuig maken vooral ouderen gebruik van de scootmobiel. Het zijn relatief vaak alleenstaande dames, met een lagere opleiding en een benedenmodaal inkomen. Ondanks de scootmobiel bewegen ze naar eigen zeggen minder buitenshuis dan ze zouden willen en geven ze hun lichamelijke fitheid een onvoldoende. Een derde gebruikt naast de scootmobiel ook regelmatig de auto³.

Ongevallen met een scootmobiel

Het aantal mensen dat jaarlijks een dodelijk ongeluk krijgt terwijl ze in een scootmobiel rijden laat een stijgende lijn zien. Het aantal ouderen stijgt echter ook, net als het totale aantal verkeersslachtoffers (met alle vervoermiddelen). Toch zien we dat, ook ten opzichte van het totale aantal verkeersdoden, het aantal mensen dat dodelijk verongelukt met een scootmobiel groter is geworden. In 2010 reed 3% van de mensen die omkwamen bij een verkeersongeluk in een scootmobiel, in 2016 was dat 6%.

De laatste twee jaar ligt het aantal mensen dat dodelijk verongelukt met een scootmobiel rond de 40. Dat aantal is ongeveer even hoog als het aantal mensen dat met een bromfiets of snorfiets omkomt⁴.

We gaan hierbij overigens uit van tellingen voor gemotoriseerde invalidervoertuigen. Behalve scootmobielen zijn dat ook elektrische rolstoelen. Maar scootmobielen komen vaker voor.

Verkeersdoden naar vervoerswijze	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Totaal	640	661	650	570	570	621	629
Gemotoriseerd invalidervoertuig	19	29	23	32	27	41	38
Percentage invalidervoertuig	2,96%	4,38%	3,53%	5,61%	4,73%	6,60%	6,04%

In 2012⁵ is onderzoek gedaan onder scootmobielers die op de spoedeisende hulp van een ziekenhuis terecht kwamen. De volgende scenario's komen het meest voor:

1. De scootmobiel valt om en bij het op- of afrijden van een verhoging (vaak een stoeprand of oprit) of bij het rijden door een kuil (20% van de gevallen)
2. De scootmobiel wordt aangereden door een andere weggebruiker, zoals een automobilist of fietser (16% van de gevallen); meestal viel de scootmobiel hierbij om
3. De scootmobiel botst op een object, bv. een hoge stoeprand (15% van de gevallen)
4. De gebruiker maakt een fout bij het bedienen van de scootmobiel (14% van de gevallen); vaak wordt bij een schrikreactie in de gashandle geknepen om te remmen, maar bij een scootmobiel wordt dan 'gas gegeven' terwijl loslaten zorgt voor vertraging
5. De scootmobiel valt om in de bocht (7% van de gevallen) omdat de bocht te scherp, te laat of met te hoge snelheid wordt genomen

Waar op letten?

Scootmobielen worden vooral gebruikt door oudere mensen die slecht ter been zijn. Ook de cognitieve vermogens (bv. snelheid van reageren, overzien van verkeerssituaties en snelheid van leren) nemen af met het ouder worden. Het is een behoorlijke opgave om dan met een volledig nieuw voertuig te leren omgaan. Zeker als dat voertuig anders werkt dan de vertrouwde fiets, brommer of auto. Een scootmobiel heeft een geheel eigen bedieningssysteem. Loslaten van de handles betekent remmen, knijpen betekent gas geven; volledig tegengesteld aan de handremmen van een fiets. Een andere veel gemaakte bedieningsfout is dat de handle per ongeluk wordt aangeraakt. Vaak hebben scootmobielen een 'schildpadstand' voor in winkels en liften en een 'haasstand' voor de hogere snelheden.

Verder valt op dat de scootmobiel vaak omvalt. Dit gebeurt gemakkelijker met de modellen met drie wielen (één wiel voor). Dit zijn de meest gangbare scootmobielen, die vaak door gemeenten worden verstrekt. In de scootmobieltraining (opfriscursus) van Veilig Verkeer Nederland horen trainers vaak dat gebruikers liever een vierwieler hadden gehad. De trainers zien dat de cursisten moeite hebben met het afrijden van een stoep. Ze hebben op dat moment moeite om goed te zien wat er om zich heen gebeurt. Ook scootmobielen met vier wielen kunnen echter kantelen.

Dan zijn er nog de verkeersregels die tot verwarring kunnen leiden. Voor elk wegtype gelden immers weer andere regels. In de trainingen van Veilig Verkeer Nederland wordt gesignaleerd dat cursisten moeite hebben met het kiezen tussen voetpad, fietspad en rijbaan. Cursisten hebben moeite met de verschillende regels wat betreft voorrang en voorgaan voor voetgangers en bestuurders. Ze zijn immers voetgangers voor de wet zodra ze de stoep op rijden.

Bronnen

¹ *Keuzewijzer Scootmobiel*. Blijf Veilig Mobiel i.s.m. Vilans, 2013

² *Wat zijn de verkeersregels voor een gehandicaptenvoertuig met een motor?* Rijksoverheid, 2017.
<https://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/bijzondere-voertuigen/vraag-en-antwoord/wat-zijn-de-verkeersregels-voor-een-gehandicaptenvoertuig-met-een-motor>

³ *Mobiliteit bevorderen bij verschillende typen senioren*. C. Keuchenius & S. Mulder (Motivaction i.o.v. VVN), 2016

⁴ *Dodelijke vervoersongevallen naar wijze van deelname slachtoffer*. Centraal Bureau voor de Statistiek, september 2017 (Statline)

⁵ *Scootmobiel ongevallen; een LIS vervolgonderzoek*. E. Poort, P. den Hertog, C. Draisma en K. Klein Wolt (VeiligheidNL), 2012